

ԱԽԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, Խաւարման գիշեր

«Ժողովուրդ որ նստեր ի խաւարի ետես զլոյս մեծ:»

Մտք. Դ. 16

Յայտնի են խաւարումներ լուսնի կամ արեգակի՝ քնական երեւոյթներ, քէն ոչ յաճախադէպ, որոնք գիտնականներու կողմէ կրնան նախատեսուիլ եւ ծանուցուիլ: Այս գիշերուանը այդպիսի խաւարում չէ:

Խաւարում կրնայ պատահիլ եւս արկածի հետեւանքով, երբ զոր օրինակ կայծակ կամ փոթորիկ մը կը հարուածէ շէնք մը, խանգարելով շէնքին ելեկտրական ուժի հոսանքը, հետեւաբար մարելով շէնքին լամպարները: Այս գիշերուանը այդպիսի խաւարում չէ:

Տակաւին կայ խաւարում՝ որով շրջապատուած կ'անի սաղմը յդի մօր մը մարմինէն ներս որ սահմանեալ օրը իբր նորածին մանուկ ճիշդ արձակելով պիտի գայ դէպի լոյս աշխարհ:

Բարոյական խաւարումի մէջ կը զգայ ինքզինք խղճահար մարդը կամ կինը, երբ կ'անդրադառնայ քէ ինք մեղաւոր ընթացքի մէջ է:

Այս բոլորը սակայն ժամանակաւոր խաւարումներ են: Համբերութիւն, մասնագէտի միջամտութիւն, եւ ապաշխարութիւն պիտի կարենան մեզ այս կամ այն խաւարումի դժնդակ կացութենէն ազատել:

Սակայն այստեղ կայ՝ համաձայն Աւետարանի սրտառուչ պատմութեան որուն կը հետեւինք այս գիշեր, «Ժողովուրդ մը որ խաւարի մէջ նստած էր:» Այդ ժողովուրդը Քրիստոնէութեան անդրանիկ եկեղեցին ըլլալիք բազմութիւնն էր, եւ կը գտնուէր Երուսաղէմի մէջ կամ մօտակայքը: Անոնցմէ տասնմէկը Յիսուս Վարդապետին հետ տակաւին մի քանի ժամ առաջ ընթրիքի նստած էր Սիոնի վերնատան մէջ: Ընթրիքէն ետք Վարդապետը ծունկի գալով լուացած էր մի առ մի անոնց ոտքը, եւ ապա երկար խօսակցութիւն ունեցած էր անոնց հետ:

Ի՞նչ պատահած էր, որ այս փոքր ժողովուրդը Յիսուսի մտերիմներուն, տասնմէկին, եւ անոնց երթուտարձին հետեւող բարեպաշտ Մարիամներուն եւ Սաղոմէներուն, մխրճուած էր խաւարի մէջ:

Այդ խաւարը ոչ ֆիզիկական էր, ոչ ալ բարոյական: Յուգական հոգեվիճակ մըն էր սա, որուն մատնուած էր Յիսուս Քրիստոսի ցրուած հօտին իւրաքանչիւր անդամը, եղած ըլլալով ականատես մի քանի ժամուան կարճ միջոցին՝ սիրեցեալ Վարդապետի ձերբակալումին, հարցաքննութեան, անարգութեան եւ դատապարտութեան:

«Խաւարասէր իշխանը»՝ Սատանան գոհ էր իր պատճառած տագնապին՝ յուսահատութեան եւ մոռալ կացութեան համար:

Երբեմնի պոռոտախօս Սիմոն Պետրոսը՝ ձերբակալուելու վախէն այժմ կ'ուրանար իր տէրը Յիսուս, ոչ քէ մէկ՝ այլ երեք անգամ, եւ ահադադի կանչին՝ յիշելով Յիսուսի ազդարարութիւնը, քահանայապետին տան բակէն դուրս կ'ելլէր եւ կու լար դառնապէս: Վարդապետը լքած հեռացած էին կասկածոտ Թովմասը եւ Որոտման Որդի սիրեցեալ աշակերտ Յովհաննէսը: Ո՞ւր փախած էր Յովհաննէսին եղբայրը Յակոբոսը, որ հետագային, խաւարումի այդ ճգնաժամէն ետք, երբ գիտակցեցաւ «մեծ լոյսը» տեսնելուն, եղաւ Սուրբ Գլխադիրով այս փառաւոր Տաճարին իր անունը տուող երկու

Սուրբ Յակոբներեն մին:

Յիսուսի աշակերտներու այս շփոթութիւնը, խունապը եւ ցրուումը տեղի կ'ունենար, որովհետեւ 12-րդ աշակերտը «խաւարասէր Յուդան», ինքզինք գրկած «Ծայրագոյն լոյս»էն, իր մեծ վարդապետէն, դուրս ելած էր վերնատունէն վերջին ընթրիքէն ետք, եզրակացութեան հասցնելու համար իր մատնութեան նենգ գործը:

Ս. Ներսէս Շնորհալի հայրապետը իր հեղինակած երգին մէջ կ'անդրադառնայ թէ «Բանն Աստուած կատարեալ կերպով առաւ մարդկային բնութիւնը:» Յիսուս Քրիստոս տազնապեցաւ այս գիշեր Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ աղօթած պահուն: Քրտինքը կը հոսէր անոր ճակատէն, ոլոռնի նման մեծ հատիկներով: Կը վրդովէր Յիսուսի հոգին, նախատեսելով մօտալուտ չարչարանքը խաչին, եւ մահը:

Ինչպէս այս գիշերուան հետեակ շարականը կը պատկերացնէ, Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ Յիսուսը շրջապատեցին Պիղատոս կառավարիչին եւ Հերովդէս Զորորդապետին զինուորները, որպէս «քազում շունք»: Տեսէ մամնութիւնը Յիսուսի այս փորձառութեան եւ 1915ի եղեռնի անգէն մնացած հայ գոհերուն: Տակաւին, ինչպէս կ'երգէ Շնորհալին, Յիսուսի գլխուն եղեգով զարնել եւ երեսին թքնել ետք «փուշէ պսակ բոլորեցին անո՛ր համար որ մեղքերու փուշի վերցնողն է:» Զինուորները խաչափայտին գամեցին ձեռքերն անո՛ր որ իր մատներով գրած էր տախտակին վրայ, մեղաւոր կնոջ ներելու միջադէպին առիթով:

«Տեսալ գժէրն ի խաչին խաւարեցաւ արեգակն:» (Արեգակը տեսնելով Տէր Յիսուսը խաչին վրայ, խաւարեցաւ:) Արեգակի այս խաւարումը գիտնականներու նախատեսել կրցած խաւարումը չէ: Ասիկա արեգակին սուգ հագնիլն է, ի տես անարդարութեան մը, որուն կամաւոր գոհն է Յիսուս:

Ամէն անգամ որ անհատ մը կամ հաւաքականութիւն մը աչք կը գոցէ անարդարութեան մը, եւ իր բռնած կեցուածքով համամիտ կ'ըլլայ անարդարութեան, այնտեղ կը գտնենք փուլգում, չեացում, խաւարում: Այնտեղ ժողովուրդը կը դառնայ փուշի, չժողովուրդ:

Սակայն փառք Աստուծոյ, որ երեսան հանած է հաւատարիմ Յովսէփ Արեմաթացիներ, Մարիամ Մագթաղեմացի եւ անոր նման բարեպաշտ իւղարքեր կիներ, որոնք իրենց հաւատով եւ ընթացքով կարելի դարձուցած են Յիսուս Քրիստոսի յաղթական եւ հրաշալի յարութեան դրուագին փոխանցումը իրենց ժամանակակիցներուն. եւ յաջորդ սերունդին: Անոնց շնորհիւ խաչեալ Քրիստոսի վիմափոր գերեզմանը դարձաւ լուսատու գերեզման: Ժողովուրդը որ այս գիշերէն սկսեալ խաւարի մէջ նստաւ մինչեւ արեւածագը գալիք շաբթուան առաջին օրուան, դարձեալ արժանացաւ տեսնելու «մեծ լոյս»ը:

Ուրեմն չսարսափինք խաւարումէն, երբ վստահ ենք թէ վարագոյրէն անդին, գերեզմանի ժամանակաւոր բանտարկութենէն ազատուած, աշխարհի լոյսը պիտի դիմաւորէ մեզ:

Փառք՝ աշխարհի Լոյսին՝ յաղթական Քրիստոսի:

Ապրիլ 23, 1992

ԱՐՏԷՆ Ա. ՔԷՆՅ. ԱՇՃԵԱՆ